

competences will be facilitated by the passing of the levels - the initial level, the level of adaptation, development, application and broadcasting.

Key Words: *competence approach, basic competences, musical instrumental training, future teacher of musical art*

УДК 786. 2. 087. 3

Журавльова Н. І.,
викладач
Каленик І. В.,
викладач
(м. Хмельницький)

Фортепіанний ансамбль як засіб розвитку творчої самостійності студентів факультету мистецтв

У статті висвітлено проблему розвитку творчої самостійності студентів факультету мистецтв у процесі навчання в класі «Основного музичного інструмента» (фортепіано). Визначено, що проблема виховання творчої самостійності фахівця-музиканта є центральною у фортепіанній педагогіці вищої школи, вона торкається й методів викладання, і прийомів (засобів) навчання, і форм організації навчальної діяльності. Уточнено сутність поняття «творча самостійність» музиканта-виконавця, що можна трактувати як здатність до оперування набутими в процесі навчальної діяльності знаннями, уміннями й навичками з метою створення власної інтерпретації музичних творів. Автори статті відзначають характерні вияви творчої самостійності: творчий характер діяльності, оригінальність мислення, вчинків, здатність до генерування ідей, самоконтролю, самооцінки, уміння комбінувати раніше відомі засоби діяльності, опановувати нові знання й уміння, ставити і вирішувати проблеми, які виникають у практичній діяльності. Акцентовано, що одним із засобів розвитку творчої самостійності та поліпшення професійної підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва є фортепіанний ансамбль, тому що він спонукає студентів до вирішення самостійних творчих завдань, підвищує їхню самооцінку, розвиває потребу в самостійному здобутті потрібних знань. Зазначено, що клас ансамблю сприяє вихованню в майбутнього вчителя музичного мистецтва таких професійно значущих якостей, як творча взаємодія та взаєморозуміння, уміння вести рівноправний діалог, погоджуючи і підпорядковуючи окремі уявлення про загальну мету. Автори статті вважають, що для розвитку творчої самостійності потрібне застосування в навчальному процесі завдань, що моделюють проблемні ситуації в різних видах музичної діяльності, зокрема в ансамблевій грі на фортепіано.

Ключові слова: *творча самостійність, ансамбль, ансамблева гра, учитель музичного мистецтва, самонавчання та самовиховання.*

Постановка проблеми в загальному вигляді... Сучасний рівень викладання музичних дисциплін висуває перед викладачами факультетів мистецтв завдання – систематизувати та спрямувати методику навчання студентів на формування в них художньо-творчої активності, яка веде до кращого засвоєння навчального музичного матеріалу та його міцного закріплення, розвиває професійний інтерес до занять, сприяє самостійному творчому пошуку.

Специфіка педагогічної діяльності вчителя музичного мистецтва вимагає володіння багатьма професійними знаннями, уміннями та навичками, але «...якщо розглядати майбутнього педагога як робочу силу, котра виконує у своїй діяльності встановлені суспільством нормативи, то її професіоналізм визначається кількістю необхідних для такого функціонування знань, умінь, навичок, вимагає володіння конкретними методиками, що ґрунтуються на обмеженій галузевими рамками теоретичній основі. Проте названих складових недостатньо для досягнення педагогом вершинного – творчого рівня оволодіння своєю професією...» [5, с. 75].

Активізація в студентів навичок пошукової аналітичної роботи сприяє самостійному усвідомленню навчально-музичних проблем, виявленню суті ускладнень, що виникають, формулюванню музично-пізнавального завдання і пошуку шляхів його вирішення, знаходженню нових засобів і способів роботи для вирішення поставленого завдання, формування узагальнень на новому рівні. Методи викладання, стимулюючи ініціативу і самостійність студентів, одночасно спрямовані на виховання творчого ставлення до мистецтва, на вироблення вміння творчо займатися на музичному інструменті.

Основним принципом, на який спирається навчальний процес, повинен стати творчий підхід до самостійної музичної діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва. Серед видів діяльності у зв'язку з цим переважатимуть спрямовані до творчості, адже творчість завжди зумовлює щирий інтерес. До них належить і фортепіанний ансамбль, що є не тільки різновидом виконавської діяльності, але й

дієвою формою навчання гри на музичному інструменті. Система ефективного викладання дисципліни «Основний музичний інструмент», яку засновано на комплексній взаємодії індивідуальної і ансамблевої форм навчання, може забезпечити найвищу продуктивність роботи майбутнього фахівця; сприятиме підвищенню рівня зацікавленості та самостійності студентів, а також – бути могутнім стимулом навчання гри на інструменті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій....Результати аналізу останніх досліджень і публікацій свідчать, що в музикознавчій літературі існує небагато робіт, пов'язаних з проблемами фортепіанного ансамблевого виконання. Значний внесок у дослідження історії зародження і розвитку фортепіанного дуету в праці «Фортепіанний дует. Історія жанру» (1988) зробила О. Сорокіна [12].

Педагогічні аспекти проблеми самостійної музично-творчої діяльності розглянули дослідники Н. Василенко-Несіна, М. Данилов, І. Красільников, В. Крутецький, В. Лозова, В. Мерцалова, І. Огородников, С. Олійник, П. Підкасистий та ін.

Частково проблеми ансамблевого музикування розглянуто в дисертаційних дослідженнях Ю. Альшиця (ансамбль і творча індивідуальність), М. Антонової (педагогічні умови підготовки вчителів музики в класі основного музичного інструмента на матеріалі занять фортепіанним ансамблем) [1], О. Грінес (жанр фортепіанного ансамблю в творчості Стравінського і Метнера), П. Люціуша (фортепіанна ансамблева музика в Польщі XIX сторіччя), І. Польської (розвиток жанру фортепіанного дуету в австро-німецькій музиці), Н. Язикової (фортепіанний ансамбль як одна з форм спільної музично-виконавської діяльності) [15].

Дослідження цього ракурсу теми простежуємо в роботах О. Бичкова, який розглядає формування ансамблевої техніки музиканта-виконавця: Н. Катонної, де ідентифіковано два самостійні жанри: дует або ансамбль [7]; В. Флеймана, присвячених історії та розвитку жанру фортепіанного дуету та його розвивальної ролі в процесі навчання; С. Чайкіна, де вивчено питання специфіки виразних засобів фортепіано.

Формулювання цілей статті... З'ясувати особливості розвитку творчої самостійності студентів у процесі занять фортепіанним ансамблем, проаналізувати певні аспекти музичної діяльності, зокрема під час роботи з фортепіанним ансамблем.

Вклад основного матеріалу... Творчо обдарована особистість є цінною в будь-якій сфері людської діяльності. Для музичного мистецтва її важливість є незаперечною. Сучасна програма з музичних дисциплін ставить перед фахівцем у сфері музичного мистецтва значні вимоги. Л. Арчажнікова зазначила: «Музично-педагогічна діяльність поєднує в собі педагогічну, хормейстерську, музикознавчу, музично-виконавську, дослідницьку роботу, засновану на вмінні самостійно узагальнювати і систематизувати отримані знання. Особливістю ж музично-педагогічної діяльності є наявність серед її складових художньо-творчого начала» [2, с. 17-18].

Ерудованість музиканта й педагога, володіння основами викладання музики, музично-виконавська майстерність (вільне володіння інструментом, що включає здатність до інтерпретації та до музикування вже є професійними визначальними показниками), здатність до творчого пошуку – ось неповний перелік умінь, якими повинен володіти вчитель-музикант [3, с. 99]. Але ані поширення кола знань, ані сам досвід фахової діяльності не конкретизують і не визначають повною мірою змісту і шляхів формування творчої самостійності.

Вирішення цього питання вможливується в наш час поступовою зміною пріоритетів навчання та виховання особистості, визнаної нині головною цінністю суспільства. Такий підхід стає джерелом сучасних способів визначення найважливіших компонентів особистісно орієнтованої освіти, її змісту, вихідних положень і принципів, серед яких поряд із передачею комплексу готових знань чільне місце посідають підвищення самостійності студентів у пошуках потрібної інформації для вирішення проблемних завдань діяльності, творчий підхід до структурування їхнього змісту, емоційно-ціннісне ставлення до майбутньої професії.

Новий і стрімкий якісний стрибок у розвитку особистості, яким є вступ учорашнього старшокласника до закладу вищої освіти, характеризується насамперед тим, що й у навчальній діяльності, і в побуті, і в особистих взаєминах відбувається корінна перебудова, пов'язана із більш самостійною практичною участю людини в цих сферах життя, з переходом суто зовнішніх виявів самостійності у внутрішні, із більш високою критичністю і самокритичністю [10].

Проблема виховання самостійності (зокрема, творчої) є центральною у фортепіанній педагогіці вищої школи, охоплює всі аспекти діяльності педагога й студентів у процесі навчання гри на фортепіано. Поняття самостійності в навчанні музиці і музичному виконавству неоднозначне за своєю структурою і внутрішньою суттю. Воно виявляється на різних рівнях, синтезуючи і вміння без сторонньої допомоги зорієнтуватись у незнайомому музичному матеріалі, правильно розшифрувати авторський текст, скласти впевнену інтерпретаторську «гіпотезу» і готовність самому знайти ефективні шляхи в роботі, прийоми і

засоби втілення художнього змісту, і здатність критично оцінювати результати своєї музично-виконавської діяльності та ін.

Поняття «творча самостійність» трактується науковцями як здатність до оперування набутими в процесі певної професійної діяльності знаннями, уміннями та навичками для створення оригінального продукту цієї діяльності. У зв'язку з цим творчу самостійність музиканта-виконавця можна трактувати як здатність до оперування набутими в процесі музично-інтерпретаторської діяльності знаннями, уміннями та навичками на основі синтезу й узагальнення основоположних функцій музично-художнього мислення – інтонаційної та конструктивно-логічної – з метою створення власного проекту продукту творчості композитора. Мотиви й цілі творчої діяльності музиканта-виконавця, його емоційно-вольова стійкість у творчих зусиллях формуються в процесі загально-музичного розвитку, а також потребують спеціальних виховних заходів.

Успішність виховання в студентів творчої самостійності залежить від їхньої зацікавленості, працездатності й дисциплінованості, правильно визначеного плану розвитку й навчання. Творча самостійність розвивається в процесі засвоєння культурного досвіду і власної діяльності особистості.

Одним із засобів розвитку творчої самостійності та покращення професійної підготовки майбутніх учителів музики є фортепіанний ансамбль, адже він спонукає студентів до вирішення самостійних творчих завдань, підвищує їхню самооцінку, розвиває потребу в самостійному здобутті потрібних знань.

Ансамбль походить від французького слова «ensemble» – разом, укупі, ціле, узгодженість [9]. Термін «ансамбль» означає цілісну єдність різних елементів та зустрічається у всіх видах мистецтва. У музиці ансамблем називають групу з двох і більше музикантів, які виконують музичний твір, а також сам твір, написаний для такої групи виконавців.

У процесі музичної діяльності, зокрема під час роботи з фортепіанним ансамблем, творча самостійність й активність може виявлятися в різних формах. Це й особистісна забарвленість професійних занять, і виконавська майстерність, і наявність та подальше вдосконалення когнітивного компонента. Особливого значення творча активність набуває під час роботи над художньою інтерпретацією музичного твору. Саме проблема інтерпретації стає тією основою, яка підпорядковує всі види музично-естетичних знань, усі компоненти педагогічно-виконавської діяльності студентів.

Процес визрівання художнього задуму й процес його втілення в конкретних звукових образах в ансамбіста і соліста є різними. Гра соліста суттєво відрізняється від гри в ансамблі. Соліст здатний виконати твір загалом, водночас учасник ансамблю озвучує тільки свою партію. При цьому володіння тільки своєю музичною партією не дає цілісного слухового уявлення про музичний твір, воно приходить у процесі копійної спільної роботи й ансамблевих репетицій з іншими учасниками, що дозволяє їм не просто грати, але слухати й аналізувати свою гру, проектуючи її на ансамблеву специфіку [15].

Варто зауважити, що, крім розвитку професійних умінь і навичок, гра в ансамблі вчить розуміти партнера, прислухатись до нього. У зв'язку з цим вельми переконливо звучить думка І. Польської про те, що «суть ансамблевого виконання складає процес людських духовних стосунків, особливої психологічної взаємодії людей за допомогою сумісного виконання (інтерпретації) музики» [11, с. 33].

Отже, і власне процес навчання в класі фортепіанного ансамблю повинен будуватися так, щоб при вирішенні вузькоспецифічних завдань, що стосуються грамотного виконання музичного тексту, штрихів, нюансування тощо, творча індивідуальність кожного виконавця, об'єднана ансамблевою виконавською технікою, повністю виявлялася в конкретних звукових образах, у конкретній художній інтерпретації [6].

Фортепіанний ансамбль – важлива школа самонавчання та самовиховання. Ансамблеве виконання, у порівнянні з сольним, благотворно впливає на студентів не тільки в професійному плані, але й формує людські якості: відчуття взаємної пошани, такту, партнерства. Гра в дуеті надає прекрасну можливість і для творчого, і для дружнього спілкування піаністів-солістів.

Заняття з фортепіанного ансамблю зближують студентів, розвивають у них відчуття взаєморозуміння та взаємної підтримки. Саме такий творчий колектив вирішує проблеми виховання професійних і особистісних якостей кожного учасника ансамблю. Потрібно «...не тільки навчатися поодиноці, але й навчатися разом, тому що творча індивідуальність виховується тільки «через іншого» та «разом з іншим» у процесі узгодження інтересів і прийняття спільних професійно грамотних рішень. [4, с. 11-12]. Слова Роберта Шумана про те, що дуети Шуберта «зближують душі швидше, ніж будь-які слова», чудово ілюструють цю думку [14, с. 214].

Особливої значущості набуває вміння студента знаходити творчий контакт із партнером на самостійних репетиціях, ясно висловлюючи свої думки при сумісному створенні художнього образу твору, що виконується. Ураховуючи ті обставини, що багато студентів у майбутньому самі стають педагогами, ця навичка є дуже важливою.

В. Шубіна вважає, що використання в роботі фортепіанного ансамблю розкриває великі можливості для реалізації завдань розвивального навчання, оскільки акумулює важливі види робіт, які сприяють ознайомленню з різними музичними творами вітчизняних і зарубіжних авторів доступного рівня

складності; дозволяє більш повноцінно й ефективно розвивати весь комплекс професійних здібностей студентів; виховує музичний смак, інтелект і творче мислення [13].

Для курсу фортепіанного ансамблю характерною є низка специфічних труднощів у процесі навчання. Незважаючи на те, що гра у фортепіанному ансамблі передбачає наявність двох творчих осіб, переважальною тенденцією в процесі навчання стає прагнення максимально зближувати виконавський рівень учасників ансамблю. «Справжній ансамбль – це близькість у всьому: близькість індивідуальностей, етичних установок, інтелектуальних рівнів. Це – духовне єднання, емоційна спорідненість, близькість методів, форм, напрямів у спільній роботі,» – зазначила Н. Лузум [8, с. 45]. У цьому питанні не останню роль відіграє відчуття змагальності учасників ансамблю, яке дає максимальну концентрацію уваги, підвищуючи якість занять.

Як відомо, ансамблеве виконання передбачає синхронність звучання музичних партій, коли єдність темпу, штрихова узгодженість, динамічна збалансованість і врівноваженість є спільним знаменником. Отже, в ансамблі існує потреба в координації виконавських намірів учасників, їхнє об'єднання загальним задумом.

У зв'язку з цим актуальним стає питання неформального лідерства в колективі, оскільки властиві ансамблеві такі виконавські нюанси, як одночасний вступ, єдине дихання, відчуття затактів і пауз, темпові зміни тощо, повинні бути підпорядковані координувальному диригентському жесту. І якщо в класі точкою відліку часто є жест педагога, то на сцені ансамблем керує, непомітно для слухача, один з його учасників. Неформальний лідер в ансамблі виконавців визначається в процесі спільних репетицій. У студентському ансамблі таким лідером може стати більш ініціативний, енергійніший, можливо, з вищим рівнем музичної підготовленості, людина, здатна захопити партнерів своїм задумом та власним баченням музичних образів, своєю інтерпретацією авторських вказівок.

Висновки... Розвиток творчої самостійності студентів, які опановують курс ансамблевої гри на фортепіано в класі «Основного музичного інструмента», потребує методики, яка має забезпечувати засвоєння професійних знань, умінь і навичок шляхом глибокого осмислення суті окремих музичних явищ, що виявлятимуться в музичному мистецтві в численних варіантах. Осягнення особливостей таких інваріантів створить належні умови для самостійних інтерпретаторських рішень.

Подібне засвоєння буде недостатнім для розвитку творчої самостійності без застосування в навчальному процесі завдань, що моделюють проблемні ситуації в різних видах музичної діяльності, зокрема в ансамблевій грі на фортепіано. У постановці цих завдань посилюється роль виховного фактору щодо створення установки на певний творчий пошук для кожного суб'єкта навчання.

Список використаних джерел та літератури:

1. Антонова М. Педагогические условия подготовки будущих учителей музыки в классе фортепианного ансамбля / М. Антонова // Культура-образование-педагогика искусства: сб. науч. трудов. – М.: РИЦ „Альфа”; МГОПУ им. М. А. Шолохова, 2003. – С. 179-180.
2. Арчажникова Л. Г. Профессия – учитель музыки: книга для учителя / Л. Г. Арчажникова. – М.: Просвещение, 1984. – 111 с.
3. Василенко-Несіна Н. А. Формування музично-творчих здібностей майбутнього вчителя музики / Теорія і методика мистецької освіти: Збірник наукових праць / Ред. колегія О. П. Щолокова та інші. – К.: НПУ, 2003. – Вип. 4. – 176 с.
4. Готлиб А. Д. Первые уроки фортепианного ансамбля // Вопросы фортепианной педагогики: сб. статей под общ. ред. В. А. Натансона. М.: Музыка, 1971. – Вып. 3. – С. 91-98.
5. Казахватова Л. А. Теоретические аспекты профессиональной подготовки будущего педагога-музыканта в классе ансамблевого исполнительства [Текст] / Л. А. Казахватова, Г. Г. Сибирякова // Молодой ученый. – 2013. – №8. – С. 395-402.
6. Катанова Н. Дуэт или ансамбль? / Н. Катанова // Петербургский фортепианный дуэт. – СПб.: СПбГК, 2007. – С. 11-24.
7. Крунтяева Т., Молокова Н., Ступель А. Словарь иностранных музыкальных терминов. 3-е изд. – Л.: Музыка, 1982. – 151 с.
8. Лузум Н. В ансамбле с солистом / Н. Лузум. – Нижний Новгород: 2005. – 196 с.
9. Мистецтво у розвитку особистості: Монографія / За ред., передмова та післямова Н.Г. Ничкало. – Чернівці: Зелена Буковина, 2006. – 224 с.
10. Морозова О. Характеристика студентського віку: психолого-педагогічний аспект / О. Морозова // Наукові записки: [збірник статей] / Мін-во освіти і науки, молоді та спорту України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – К.: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2012. – Випуск CIV (104). – С. 170-176. – (Серія педагогічні та історичні науки).
11. Польская И. И. Камерный ансамбль: история, теория, эстетика: [монография] / И. И. Польская. – Харьков: ХДАК, 2001. – 396 с.

12. Сорокина Е.Г. Фортепианный дуэт: История жанра / Е.Г. Сорокина. – М.: Музыка, 1988. – 319 с.
13. Шубіна В. Роль фортепіанного ансамблю в формуванні професійних музичних умінь та навиків майбутніх вчителів музики / В. Шубіна // Педагогічний дискурс: зб. наук. праць. – Хмельницький: ХГПА, 2011. – Вип. 9. – С. 375-380.
14. Шуман Р. О музыке и музыкантах: собрание статей: в 2-х т. / Р. Шуман; пер. с нем. А.Г. Габричевского и Л. С. Товалева. – М.: Музыка, Т.2-Б. – 1979. – 294 с.
15. Язикова Н. Фортепіанний ансамбль як одна з форм спільної музично-виконавської діяльності. [Електронний ресурс] / Н. Язикова. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Mmik/2009_10/teksti/yazukova.htm

Транслітерований список літератури:

1. Antonova M. Pedagogicheskie usloviya podgotovki budushhix uchitelei muzyki v klasse fortepiannogo ansamblya. Kul'tura-obrazovanie-pedagogika iskusstva: sb. nauch. trudov, Moskva, RICZ «Alfa», MGOPU im. M.A. Sholoxova, 2003, pp. 179-180.
2. Archazhnikova L. H. – Professiya – uchitel' muzyki: kniga dlya uchitelia. Moskva, Prosveshhenie, 1984, 111 p.
3. Vasylenko-Nesina N. A. Formuvannia muzychno-tvorchykh zdibnostei maibutnoho vchytelya muzyky. Teoriia i metodyka mystetskoi osvity. Zbirnyk naukovykh prats / Red. kolehiia O. P. Shchokolova ta inshi. Kyiv, NPU, 2003, Volume 4, 176 p.
4. Gotlib A. D. Pervy'e uroki fortepiannogo ansamblya. Voprosy' fortepiannoj pedagogiki [pod obshej redaktsiej V. Natanson, Volum 3, Moskva, Muzyka, 1971, pp. 91-98.
5. Kazaxvatova L. A. Teoreticheskie aspekty professional'noj podgotovki budushhego pedagoga-muzykanta v klasse ansamblevogo ispolnitel'stva, Molodoj uchenyj, 2013, Volume 8, pp. 395-402.
6. Katonova N. Due't ili ansambl'? Peterburgskij fortepiannyj due't, Sankt-Peterburg, SPbGK, 2007, pp. 11-24.
7. Kruntyaeva T., Molokova N., Stupel A. Slovar' inostrannyx muzykal'nyx terminov. Issue 3, Leningrad, Muzyka, 1982, 151 p.
8. Luzum N. V ansamble s solistom. Nizhnij Novgorod, 2005, 196 p.
9. Mystetstvo u rozvytku osobystosti. Monohrafiia. Za red., peredmov, ta pisliamova N. G. Nichkalo, Chernivtsi: Zelena Bukovyna. 2006, 224 p.
10. Morozova O. Kharakterystyka studentskoho viku: psyholoho-pedahohichni aspekt, Naukovi zapysky [zbirnyk statei]. Min-vo osvity i nauky, molodi ta sportu Ukrainy, Nats. ped. un-t imeni M. P. Drahomanova, Kyiv, Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2012, Vypusk CIV (104), pp.170-176, (Seria pedahohichni ta istorychni nauky)
11. Pol'skaya I. I. Kamernyj ansambl': istoriya, teoriya, estetika: [monografiya], Xarkov, XDAK, 2001, 396 p.
12. Sorokina E. G. Fortepiannyj duet: Istoriya zhanra, Moskva, Muzyka, 1988, 319 p.
13. Shubina V. B. Rol fortepiannogo ansamblyu u formuvanni profesiynykh muzychnykh umin ta navychok, Pedahohichni dyskurs: zbirnyk naukovykh prats, 2011, Volume 9, 407 p.
14. Shuman R. O muzyke i muzykantax: sobranie statej, v 2-x part, per. s nem. A. G. Gabrichevskogo, L. S. Tovahevoj. Moskva, Muzyka, Part 2-B, 1979, 294 p.
15. Yazykova N. Fortepiannyi ansambl yak odna z form spilnoi muzychno-vykonavskoi diialnosti [Elektronni resurs]. Rezhim dostupu: http://www.nbu.gov.ua/Portal/Soc_Gum/Mmik/2009_10/teksti/yazukova.htm

Аннотация

Фортепианный ансамбль как средство развития творческой самостоятельности студентов факультета искусств

Журавлева Н. И., Каленик И. В.

В статье отражена проблема развития творческой самостоятельности студентов факультета искусств в процессе обучения в классе «Основного музыкального инструмента» (фортепиано). Определено, что проблема воспитания творческой самостоятельности специалиста-музыканта является центральной в фортепианной педагогике высшей школы, она касается и методов преподавания, и приемов (средств) обучения, и форм организации учебной деятельности. Уточнена сущность понятия «творческая самостоятельность» музыканта-исполнителя, что можно трактовать как способность к оперированию приобретенными в процессе учебной деятельности знаниями, умениями и навыками с целью создания собственной интерпретации музыкальных произведений. Авторы статьи отмечают характерные проявления творческой самостоятельности: творческий характер деятельности, оригинальность мышления, поступков, способность к генерированию идей, самоконтролю, самооценки,

умению комбинировать ранее известные средства деятельности, овладевать новыми знаниями и умениями, ставить и решать проблемы, которые возникают в практической деятельности. Акцентируется, что одним из средств развития творческой самостоятельности и улучшения профессиональной подготовки будущих учителей музыкального искусства является фортепианный ансамбль, потому что он побуждает студентов к решению самостоятельных творческих заданий, повышает их самооценку, развивает потребность в самостоятельном получении необходимых знаний. Отмечено, что класс ансамбля способствует воспитанию у будущего учителя музыкального искусства таких профессионально значимых качеств как творческое взаимодействие и взаимопонимание, умение вести равноправный диалог, согласовывая и подчиняя отдельные представления единой цели. Авторы статьи считают, что для развития творческой самостоятельности необходимо применение в учебном процессе заданий, которые моделируют проблемные ситуации в разных видах музыкальной деятельности, в том числе в ансамблевой игре на фортепиано.

Ключевые слова: творческая самостоятельность, ансамбль, ансамблевая игра, учитель музыкального искусства, самообучение и самовоспитание.

Summary

Piano Ensemble as a Means of Developing Creative Independence of the Students of the Faculty of Arts Zhuravliova N. I., Kalenyk I. V.

The article deals with the problem of the development of the creative autonomy of the students of the faculty of arts in the process of studying in the class «Basic Musical Instrument» (piano). It is determined that the problem of upbringing the creative independence of a musician-specialist is central in the piano pedagogy of higher education, it touches upon the teaching methods, means (ways) of teaching, and forms of organization of educational activity. The essence of the concept of «creative independence» of the musician-performer has been specified, which can be interpreted as the ability to operate knowledge, skills and abilities acquired in the course of educational activity in order to create their own interpretation of music works. The authors of the article distinguish characteristic signs of creative autonomy: creative character of the activity, originality of thinking, actions, ability to generate ideas, self-control, self-appraisal, ability to combine earlier known means of activity, to master new knowledge and skills, to set and solve problems that arise in practice. It is accentuated that one of the means of development of creative autonomy and improvement of professional training of the future teachers of music art is a piano ensemble, because it induces students to solve their own creative tasks, increases their self-esteem, develops the need for independent gaining of necessary knowledge. It is noted that the ensemble class promotes the education of the future teacher of music art of such professionally significant qualities as creative interaction and mutual understanding, the ability to conduct the dialogue, agreeing and subordinating certain ideas about the general purpose. The authors of the article believe that for the development of creative autonomy, it is necessary to use tasks in the educational process that simulate problem situations in various types of music activity, including the ensemble playing the piano.

Key Words: creative independence, ensemble, ensemble playing, teacher of music art, self-instruction and self-education.

УДК 371.311.1/378.09:78

Глініцька Н. С.,
кандидат педагогічних наук, доцент
(м.Хмельницький)

Специфіка поняття «диференціація» у музично-педагогічних вищих навчальних закладах

У статті розкрито поняття «диференціація» у музично-педагогічних навчальних закладах. Виділено, що диференціація музичної освіти на загальну та спеціальну відбулася ще у XVI столітті в Європі. Розглянуто, яким чином розвивалась музична освіта в нашій країні у XIX ст. та на початку XX. ст. Визначено, що в наш час диференціація музичної освіти відбувається в педагогічних закладах (дошкільних, загальноосвітніх); музично-педагогічних коледжах та університетах; у спеціальних закладах (музичні студії, музичні школи, школи мистецтв, музичні училища, консерваторії). З'ясовано особливості музичної педагогіки вищої школи, яка полягає в її наступності зі шкільною педагогікою та спадкоємності загальної та професійної освіти. Виявлено, що диференціація в музичній освіті у вищих навчальних закладах будується на основі вивчення педагогом музичного досвіду, з яким студенти приходять на перший курс. Диференційований підхід сприяє більш повному виявленню можливостей студентів, розкриттю їхнього музичного потенціалу.